

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TIMSS XALQARO BAHOLASH DASTURIDAN FOYDALANISH

Fazliddin Botirovich Qurbonov
Angren Universiteti.

Annotatsiya: maqolada boshlang'ich ta'limda timss xalqaro baholash dasturidan foydalanish haqida gap boradi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, pedagogika, ta'lim samaradorligi, ta'lim texnologiyalari, baholash tizimlari, o'qitish usullar.

USE OF THE TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM IN PRIMARY EDUCATION

Fazliddin Batirovich Kurbanov
Angren University Republic of Uzbekistan

Abstract: the article discusses the use of timss international assessment program in primary education.

Key words: primary education, pedagogy, educational efficiency, educational technologies, assessment systems, teaching methods.

O'zbekistonda boshlang'ich ta'lim bosqichini xalqaro tajribalar va andozalar asosida rivojlantirish jarayoni kechmoqda. Bu borada muayyan vazifalar qo'yilgan [1]. Ana shunday vazifalardan biri boshlang'ich ta'lim samaradorligini halqaro baholash dasturlari asosida o'rganib borishdan iborat. Mazkur o'rinda boshlang'ich ta'lim samaradorligini baholashda TIMSS xalqaro baholash dasturidan foydalanish masalalari tahliliga e'tiboringizni tortamiz.

TIMSS xalqaro baholash dasturi o'zlashtirish jarayonini baholash bo'yicha halqaro uyushmasi tomonidan 1995 yilda ishlab chiqilgan va amalga kiritilgan [2]. Bu xalqaro baholash dasturi har to'rt yilda 4-sinf o'quvchilarining matematika va tabiiy fanlarni o'zlashtirish darajasini o'rganadi hamda ushbu yo'nalish bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqadi. Dasturning asosini quyidagilar tashkil qiladi:

- o'quvchilarning bilim olishga intilish darajasi;
- o'quvchilarning matematik tafakkur darajasi;
- o'quvchilarning tabiiy fanlar bo'yicha o'zlashtirish darajasi;
- o'quvchilarning o'z o'zlashtirgan bilimlaridan foydalana olish darajasi.

Ma'lumki, mamlakatimiz boshlang'ich ta'lim tizimida Matematika va tabiiy fanlar (atrofimizdagi olam, tabiatshunoslik) asoslari o'qitilmoqda. Shu sababli mazkur fanlar bo'yicha o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini TIMSS xalqaro baholash dasturidan

foydalanib o'rganish amaliy samarani beradi. Buning uchun quyidagilarga amal qilish kutilgan samarani beradi:

- ushbu dastur asosida maxsus test tuzish;
- test vositasida o'quvchilar guruhini tanlab olish;
- tanlab olingan o'quvchilar guruhi o'rtasida testni o'tkazish;
- o'tkazilgan test natijalarini tahlil qilib, boshlang'ich sinflarda matematika va tabiiy fanlarni kuchaytirilgan tarzda o'qitish bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqish.

TIMSS xalqaro baholash dasturi o'rganish testlarining bir necha variantda bo'lishini nazarda tutadi. Testlar quyidagi tamoyillar asosida tuziladi:

- o'quv fanlarining mavzularini to'liq qamrab olishi;
- test ishtirokchi o'quvchilarga tushunarli bo'lishi;
- test savollarining oddiydan murakkabga qarab darajali tuzilishi;
- matematika va tabiiy fanlarning eng asosiy masalalari aks etishi;
- testdan foydalanish ommaviy bo'lishi.

Bu tamoyillar asosida tuzilgan test mazkur xalqaro dastur asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim, fikrlash va mustaqil xarakat qilish ko'nikmasini aniq aniqlash imkonini beradi.

Bugungi kunda TIMSS xalqaro baholash dasturi asosida dunyoning yuzdan ortiq mamlakatlari boshlang'ich ta'lim jarayoni o'rganib borilmoqda. Bunda Rossiya Federatsiyasi va Amerika Qo'shma Shtatlari umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshlang'ich sinf o'quvchilari yetakchi o'rinni tutib kelayotganligini eslatib o'tish joiz. Bu xol mazkur mamlakatlarda boshlang'ich ta'lim jarayoni zamonaviy talablar asosida tashkil etilganligidan dalolat beradi.

Kezi kelganda ta'kidlash lozimki, TIMSS xalqaro baholash dasturi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim, ko'nikma va tarbiyalanganlik darajasini o'rganish uchun bir necha tadbirlarni amalga oshirish taqozo etiladi. Bunday tadbirlarning asosiylari bizningcha, quyidagilardir:

- oliy pedagogik ta'lim jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini bunday xalqaro baholash dasturlari asoslari bilan tanishtirish;
- pedagog kadrlarning malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash kurslarida xalqaro baholash dasturlari to'g'risida mashg'ulotlar kiritish;
- xalqaro baholash dasturlari bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish;
- xalqaro baholash dasturlari bo'yicha boshlang'ich ta'limning samaradorligini o'rganish metodikasini ishlab chiqish.

Bulardan maqsad mamlakatimiz boshlang'ich ta'limini xalqaro tajribalarga mos ravishda rivojlantirib borishdan iborat. Shu sababli keyingi paytlarda biz tomonimizdan bir necha xalqaro baholash dasturlari tahlil qilinganligini eslatib o'tamiz.

TIMSS xalqaro baholash dasturi asosida o'quvchilarning o'zlashtirish va mustaqil fikrlash darajasini o'rganish uchun quyidagi metodga asoslanish kutilgan samarani beradi:

- 1) 4-sinf o'quvchilari o'rtasida o'tkazish;
- 2) Mazkur o'quvchilar 8-sinfda o'qiyotganligida o'tkazish.

Bundan maqsad o'quvchilarning o'tgan to'rt yil davomida matematika va tabiiy fanlar bo'yicha o'zlashtirish hamda mustaqil fikrlash darajasining qanday o'sganligini o'rganishdan iborat. Chunki o'quvchilar 5,6,7,8-sinflarda matematika va tabiiy fanlarni asosiy mazmunini o'zlashtiradilar.

Shunday qilib TIMSS kabi xalqaro baholash dasturlari asosida boshlang'ich ta'lim samaradorligini o'rganish, o'quvchilarning o'zlashtirish va mustaqil fikrlar darajasini aniqlashda muhim asoslarni beradi. Bunday o'rganish natijasida boshlang'ich ta'limni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari to'g'risida ma'lumotga ega bo'linadi va ular asosida muayyan tadbirlarni amalga oshirish imkoniyatlariga ega bo'linadi. Natijada mamlakatimizda boshlang'ich ta'limni zamonaviy talablar asosida rivojlantirib borish asoslari tarkib topadi.

REFERENCES:

1. Юсупова, Ш. О. (2023). Роль воспитания культуры межнационального общения в обеспечении общественного согласия. Конференция, 1(1), 402-405.
2. Yusupova, S. O. (2023). Methodology of teaching English in Pedagogical Universities. *International Journal Linguoculturology*, 75(4), 721-729.
3. Razzakova, G. (2023). FAMOUS HALFAS IN KHOREZM REGION. *EPRA International Journal of Socio-Economic and Environmental Outlook (SEEO)*, 10(5), 33-35.
4. Razzokova, G. (2022). THE ROLE OF KHALFAS AT THE FUNERAL CEREMONIES OF THE POPULATION OF THE KHOREZM OASIS. *EPRA International Journal of Research and Development (IJRD)*, 7(4), 108-109.
5. Fotima, K. (2023). Xorijiy til o'rganuvchi talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish. *Involta Scientific Journal*, 2(3), 113-115.
6. Karimova, F. K. (2023). The importance of information technology in learning a foreign language. *Raqamli rivojlanish*, 1(1), 96-97.
7. Karimova, F. K. (2023). Development of Writing Competence in Foreign Language Students through Pedagogical Technologies. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 3(3), 39-41.
8. Karimova, F. K. (2023). Creative writing skills of students. *Emergent Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning*, 4(1), 53-57.
9. Karimova, F. K. (2022). Learning English through games in the classroom. *Актуальные вопросы современного образования*, 1(1), 107-114.

10. Malikova, D. Q. (2021). Sharq milliy mafkurasi rivojida g'arbiy yevropa mafkurasining o'rni. O'zbekistonning umidli yoshlari, 1 (1), 94-95. 18. Abdurasulovich, MQ Definition Of Lexical And Semantic Groups Of Judicial Discourse In Uzbek Language.
11. Malikova, D. Q. (2023). Z avlod demografik va pedagogik konvergensiya kontekstida. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 18, 55-61.
12. Маликова, Д. Қ. (2023). Талалабаларда Ислоҳатларга Дахлдорлик Фазилатини Шакллантириш. *Diversity Research: Journal of Analysis and Trends*, 1(2), 50-55.
13. Маликова, Д. К. (2023). Муаммога асосланган ўқитиш (problem-based learning) нинг педагогик концептуал асосларининг мазмун ва имкониятлари. *Fan, ta'lim va amaliyot integratsiyasi*, 4(4), 209-216.
14. Маликова, Д. К. (2023). Педагог-тарбиячи касбий компетентлигининг тарбияланувчилар маънавий фазилатларини шакллантиришдаги ўрни. *Global transformatsiyalar davrida maktabgacha ta'lim sifatini oshirish*, 1(1), 121-126.
15. Qobilovna, M. D. (2022). Rivojlangan Yangi O'zbekistonni Barpo Etishda Taraqqiyot Strategiyasi Va Uzluksiz Ma'naviy Tarbiya Konsepsiyasining Ahamiyati. *Miasto Przyszłości*, 28, 291-294.
16. Malikova, D. (2022). Xorijiy mamlakatlarda tyutorlik modellari rivojlanishining komparativ pedagogik xususiyatlari. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(6), 654-657.
17. Kobilovna, M. D. (2022). The Position of Tutor in the System of Modern Higher Education. *International Journal on Integrated Education*, 5(6), 472-474.
18. Malikova, D. (2023). Talaba qizlar tarbiyasida gender tenglik prinsipini ta'minlash: tyutorlik konteksti. *Ta'lim fan va innovatsiya*, 3(15), 441-443.